

## Jókai.

*Elnöki megnyitó az E. M. E. Bölcsészeti Szakosztályának  
1935. március hó 28-i szakülésén.*

Alig pár héttel ezelőtt észrevétlenül suhantunk el a Jókai Mór születésének 110-ik évfordulója mellett. Az események összejátszása következtében azonban Szakosztályunknak mégis alkalma nyílik egy szakelőadás kapcsán megemlékezni a magyar nemzet legnagyobb mesemondójáról, legragyogóbb íróművészeről. A Jókai költészete olyan kincse a magyar nemzeti kultúrának, akkora szellemi értéke a mi magyar életünknek, hogy helyénvaló megragadni minden alkalmat, amikor emlékezetét felújíthatjuk és az emlékezés misztikus elmélyülésében áldozhatunk az ő halhatatlan szellemének. Jókai azok közé a legnagyobb lángelmék közé tartozik, akiken, mint vulkánokon át a mélységek és mint ragyogó csillagokon át a magasságok, küldik üzenetüket, bűbajos szépségüket és vigasztalásukat ennek a csúnya és összetört világnak. Mi lenne velünk, ha a mélységek igazságai nem törnének elő és a magasságok szépségei és hívásai nem sugároznának alá mireánk?!

A Jókai szívéen és képzeletén át bűbajos mesevilág bontakozott ki és nyílt meg előttünk. Egy világ, amelynek hősei jóságban, erőben, hősiességben egyformán határtalanok. Egy mesevilág, amely, bár egészen más, valóban „hűtlenül eszményített“ világ, még sem ringat hamis álmok karjaiban, hanem áthat és megkap, mint a magaslatok tisztább levegője s tüzet lop szemünkbe, pírt önt az arcunkra, acélrugót feszít karjainkba és a megtisztulás aranyesőjébe fűröszi egész alakunkat. Jókai, bár kizárólag képzeletével eszményít, mégis a bűnt, a gonoszt sohasem erőtleníti meg, nem teszi illuzióvá, hanem mint reális élethatalmat láttatja meg s hőseit a gonosz elleni küzdelemben úgy megerősíti, előttük az erőkifejtésnek akkora lehetőségét nyitja meg, a legcsodálatosabb leleményességgel ruhazza fel, hogy ezeknek nyomában a legkétségbeesettebb lelkek is felujonganak és az önbizalom akkora mértékével telnek el, hogy új erőkifejtéssel új elhatározásokra és tettekre lendülnek. Jókai meséinek csoda-ereje éppen abban van, hogy nem ragadnak kalandos vágyakra, nem zárnak be egy álomországba, nem szakítanak el reális világunktól, hanem mindig biztosítják az abba való visszatérést, — nem csalódottan, nem kifosztottan, de megújulva és drága ajándékokkal meggazdagodva.

És Jókai az egész magyar életet be tudja sugározni a szívéen és a képzeletén át megnyílt mesevilág bűbájával és csodás színeinek gazdagságával. Nemcsak, de annyi fény és annyi szín tör fel az ő szívéen és képzeletén át, hogy a sajátos magyar élet határain is túlcsap s mesevilága egész sugározónét szórja a nem-magyar élet sok szép, emberi-

leg értékes sajátosságaira s közel hozza a szívünkhöz azokat is, akik eddig idegenül állottak velünk szemben. Ebben a vonatkozásban Jókai nem valami modern értelemben vett internacionális lélek, hanem az ellentétek felett álló magyar és művész lélek, aki univerzális szemlélettel és keresztény békességgel tér az ellentétek felé. Jókai nemcsak művész, aki hazájának a nagyvilágot vallja, hanem igazi magyar abban, hogy egyforma nagy szeretettel keresi fel azokat az életmegnyilatkozásokat, amelyeken érzi átsugározni a jóindulat, a jóság, az áldozatos tűrés és a szenvedés emberies melegét. A világirodalmi nagyságok mértékének megfelelően egyforma szeretettel merül bele a török, az arab, a görög, vagy a román népelet mesealkotó fantáziájába, és a maga fölényesen tiszta és művészi szemléletével nemcsak pompás keretbe állítja, hanem sajátos szellemével átsugározza és megtisztítja azt a hozzátapadó salaktól.

Jó nekünk és nemzeti önnevelésünk érdekében célravezető ismétlen ráemlékeznünk Jókaira és a hozzá mérhető nagy nemzeti értékeinkre. Nagyjainkra való emlékezés fokozza nemzeti öntudatunkat, ébresztgeti sajátosságainkat és izmosítja szellemünket. A Jókaihoz hasonló nagy szellemek olyan módon nevelnek sajátosságainkra, hogy nemcsak nem szakítanak el az egyetemes emberi értékektől, hanem bekapcsolnak azok szolidaritásába.

És hadd fejezzem ki örömünket, hogy megapadt tudós gárdánkban még mindig van valaki, aki tudományos kötelességének érzi az irodalomtudomány eszközeivel és módszereivel szellemünk eme nagy alakjával, Jókai Mórral, foglalkozni. Neki köszönhetjük elsősorban, hogy E. M. E. bölcsészeti szakosztálya ez alkalommal kifejezheti a száz-tízéves Jókai Mór emléke előtt szívből jövő hódolatát.

**Dr. Tavaszgy Sándor.**